

Van der Auwera Josse °1862

Zijn jeugdijaren

Judocus Benedictus Van der Auwera, roepnaam 'Josse', werd geboren te Schelle op 23 december 1862, als zoon van Karel Louis Van der Auwera (1829 - 1902) en Maria Aldegonda Van Ishoven (1828 - 1866). Josse groeide op in een kroostrijk gezin van 15 kinderen. Hij had nog twee broers en drie zussen, alsook vier stiefbroers en vijf stiefzussen uit het tweede huwelijk van Karel Louis met Constantia Daelmans uit Bazel.

Over zijn jeugdijaren is weinig bekend.

Josse was de neef van Benoit Van der Auwera, die in 1862 werd geboren te Blaasveld, en die ook als landloper in Merksplas verbleef.

Beroepsleven

Op 7 juni 1894 stapte werkman Josse Van der Auwera (27 jaar) in het huwelijksbootje met Joanna Angelina Sleymer (1854 - 1922). Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren: Rosalia (1895) en Joannes Baptist (Jan) (1897). Uiteindelijk bleef Jan alleen over, want zijn zusje Roza overleed op vijfjarige leeftijd.

De periode van de Eerste Wereldoorlog was een moeilijke tijd voor veel Belgen. Voor Josse en zijn gezin kwamen daar blijkbaar nog andere moeilijkheden bij. Had hij geen werk en begon hij daarom te drinken, of was hij een dronkaard waardoor hij zijn werk verloor? Of waren er andere gebeurtenissen die een rol speelden? Het gevolg van dit alles was in elk geval dat het huwelijksbootje op de klippen liep. Ofwel in 1913 ofwel in 1918 volgde de scheiding.

Ook voor Joanna Sleymer waren dit zware beproevingen. Denk maar aan het overlijden van haar dochtertje in 1900, aan de Grote Oorlog, de scheiding en haar man die als landloper wordt opgepakt. Zij overleed op 23 november 1922, enkele maanden na de eerste opname van Josse.

Landloper

Judocus Benedictus Van der Auwera (59 jaar), raakte aan lager wal. Eind augustus 1922 werd hij door de ordediensten opgepakt op straat, 'onder invloed van drank, zonder middelen van bestaan en niet in de mogelijkheid een vast adres op te geven. De politiecommissaris vermeldde in het verslag ook dat zijn gedrag te wensen overliet ('laisaient à désirer').

Op 23 augustus 1922 werd Josse door de rechtbank van Anderlecht veroordeeld wegens landloperij. Een paar dagen later, op 26 augustus 1922, arriveerde hij in de Rijkswelddadigheidsinstelling van Hoogstraten. Dr. Bongaerts, de geneesheer van dit toevluchtshuis, verklaarde hem werkonbekwaam vanwege 'ouderdomslichaamsverval'. Uit de persoonsbeschrijving leren we dat Josse 1,69 meter groot is, een baard en blauwe ogen had. Hij zag er nog vrij gezond uit en had een litteken onder de kin. Soldaat was hij niet geweest, want hij lootte een goed nummer. Een half jaar later, op 28 februari 1923, werd Josse vrijgelaten op basis van artikel 17 van de wet tot beteugeling van de landloperij en bedelarij van 27 november 1891. Hij was dan 61 jaar.

Op 11 augustus 1924 werd hij opnieuw wegens landloperij 'ter beschikking gesteld van de regering', ditmaal door de rechtbank van Boom. Zo kwam hij terecht in de landloperskolonie van Merksplas. Josse verklaarde aan de rechter dat hij vrijwillig en uit luiheid zijn werk liet staan en dat hij zijn loon steeds opdronk. Hoewel hij van de rechter twee jaar opgenomen moest worden, mocht hij na exact één jaar de instelling verlaten. Volgens de directeur was hij immers altijd 'van zachten aard' geweest. Gedurende zijn verblijf verrichtte hij arbeid in de lokale steenbakkerij. Josse moest zich na zijn vertrek op 12 augustus 1925 melden bij landbouwer E. Van Dijck te Reet, die hem 'werk en

inwoon' verschafte.

Nog geen twee jaar later volgde er nog een laatste opname in het toevluchtshuis van Hoogstraten. Ditmaal was het de rechter van Turnhout die Josse op 8 januari 1927 naar Hoogstraten verwees. Als verblijfplaats gaf hij Statiestraat 86 te Hemiksem op. Hij gaf zich vrijwillig aan met het motief dat hij 'te oud was om te werken en ten einde krachten was', terwijl hij nochtans op dat ogenblik niet zonder werk zat. Hij was immers werkzaam op het kasteel van de heer Scheid te Hemiksem. Dokter Bongaerts stelde (opnieuw) vast dat hij 'invalid' was. In de instelling gedroeg hij zich voorbeeldig, op één incident na. Op 24 oktober 1927 wordt hij door een bewaker betrapt met 4 paar kousen, 3 zakdoeken en 1 halsdoek waarvan hij de herkomst niet kon verklaren. Het leverde hem twee dagen 'cel van beteugeling' op. Maar Josse had geluk: vanwege zijn ouderdom werd hij niet 'op water en brood' gezet maar op 'gewoon eetregime'. Op oudejaarsavond 1927 mocht hij op 65-jarige leeftijd de instelling verlaten.

Het is niet duidelijk waar hij terechtkomt. Volgens het toevluchtsoord onderhield hij "goede relaties" met zijn familie, terwijl hij zelf aangaf "met niemand omgang" te hebben. Blijkbaar vond hij toch een stekje in Hemiksem, maar op 3 februari 1931 noteerde men in de bevolkingsregisters dat hij vertrok naar Mechelen. Nadien keerde hij toch weer terug naar Hemiksem, waar hij op 5 mei 1934 overleed. Josse Van der Auwera was toen 71 jaar oud.

naar Wouter De Boeck, 2021

Bronnen

1. Interneringsdossier toevluchtsoord Hoogstraten, 1922, Hoogstraten, Archief van de weldadigheidsinstellingen Hoogstraten - Merksplas - Wortel, Rijksarchief Antwerpen.
2. Geboorteakte Judocus Benedictus Van der Auwera, 23/12/1862, Schelle, BS geboorteregister, Rijksarchief online, akte 48.
3. Geboorteakte Sleymer Joanne Angelina, 14/02/1854, Berendrecht, BS geboorteregister, Rijksarchief online, akte 14.
4. Geboorteakte Rosalia Van der Auwera, 28/01/1895, Hemiksem, BS geboorteregister, Rijksarchief online, beeld 640, akte 15.
5. Geboorteakte Joannes Baptista Van der Auwera, 14/05/1897, Hemiksem, BS geboorteregister, Rijksarchief online, beeld 748, akte 68.
6. Overlijdensakte Angelina Sleymer, 1922, Hemiksem, index B5 overlijdensregister 1920-1929, heemkundekring Hemiksem, Rijksarchief online.
7. Overlijdensakte Rosalia Van der Auwera, 12-10-1900, Hemiksem, B5 Overlijdensregister,
8. Kieslijsten 1920, Hemiksem, Heemkundekring Hemiksem.
9. Archief gemeente Hemiksem, burgerzaken, 28-06-2021
10. <https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/geschiedenis>.
11. <https://www.kolonie57.be/zoek-je-voorouders>.
12. <https://www.erfgoedbankhoogstraten.be> beeldbank Erfgoed Hoogstraten.
13. <https://www.gevangenismuseum.be>